

Suomijos slaugos politikai numato ateityje plėsti ir stiprinti slaugytojų kompetencijas, vertinant lėtinių ligų rizikos veiksnius ir visuose slaugos mokymo lygiuose stiprinti antrinės prevencijos mokymą.

Išplėstinės slaugos praktikos įgyvendinimo ir plėtros Europos Sąjungos valstybėse aptarime dalyvavo trijų ES šalių – Airijos, Lietuvos ir Norvegijos – vyriausieji slaugos politikos pareigūnai (*Chief Nursing Officer*). Diskusijose buvo aptarta išplėstinės slaugos praktikos diegimas klinikinėje praktikoje, poveikis ir ekonominis efektyvumas sveikatos priežiūros sistemai, nuolatinis išplėstinės praktikos slaugytojų profesinis tobulėjimas.

Airijos išplėstinės slaugos praktikos politiką pristatė Airijos vyriausioji slaugos pareigūnė Tanya King. Kalbėdama apie išplėstinės slaugos praktikos politikos tikslus, Tanya King nurodė, kad Airija siekia, jog išplėstinės praktikos slaugytojai sudarytų 2 proc. visų slaugytojų. Absoliučiais skaičiais tai būtų 750 išplėstinės praktikos slaugytojų. 2019 m. duomenimis, Airijoje yra 336 išplėstinės praktikos slaugytojai. Šiuo metu Airijos išplėstinės praktikos slaugytojai dalyvauja teikiant sveikatos priežiūros paslaugas pacientams, sergantiems kvėpavimo sistemos ligomis, reumatologiniais susirgimais, teikiant neplanines sveikatos priežiūros paslaugas ir sveikatos priežiūros paslaugas vyresnio amžiaus žmonėms. Pagrindiniai iššūkiai, su kuriais susiduria Airijos išplėstinės praktikos slaugytojai, – ilgas pacientų laukimo laikas sveikatos priežiūros paslaugoms gauti, išvengiamos hospitalizacijos rodiklių gerinimas, pagerėjęs pacientų srautas ir ankstyvas išrašymas iš stacionaro.

Kolegė iš Airijos nurodė keturias sritis, kuriose jie pastebėjo teigiamą išplėstinės slaugos praktikos poveikį: pagerėjo slaugos kaip proceso tęstinumas; pacientams pagerėjo slaugos paslaugų prieinamumas; padidėjo pacientų pasitenkinimas slaugos paslaugomis; pagerėjo pacientų žinios apie ligą.

Norvegijos vyriausioji slaugos pareigūnė Helga Katharina Haug, pristatydama išplėstinės slaugos praktikos įgyvendini-

mą ir plėtrą šioje šalyje, nurodė, kad Norvegijoje išplėstinės slaugos praktika orientuojama į slaugos paciento namuose, slaugos namų, ūminių susirgimų skyrius, greitosios medicinos pagalbos, pirminės sveikatos priežiūros, kompleksinių poreikių turinčių vaikų ir paauglių globos namuose paslaugų teikimą.

Kalbėdama apie išplėstinės slaugos praktikos vystymą Norvegijoje, dabartinę situaciją Helga Katharina Haug pavadino „išplėstinės slaugos praktikos kūdikyste“. Keletas Norvegijos universitetų dar tik atlieka mokslinius tyrimus apie išplėstinės slaugos praktikos įtaką visai slaugai. Kita vertus, Norvegijos sveikatos ir priežiūros paslaugų ministerija priėmė reikalingus teisės aktus, reglamentuojančius išplėstinę slaugos praktiką, kurie įsigalios nuo 2020 m. Savo ruožtu Norvegijos švietimo ir mokslo ministerija priėmė reikalingus teisės aktus, reglamentuojančius išplėstinės slaugos praktikos magistrantūros studijas, kurie įsigalios nuo 2020 m.

Lyginant visas tris valstybes, kurių atstovai dalyvavo diskusijoje, Lietuva atrodo gana konkurencingai ir solidžiai. Dviejose universitetuose vykdoma išplėstinės slaugos praktikos magistrantūros programa, slaugytojai gali įgyti tris išplėstinės slaugos praktikos specializacijas. Nors šiuo metu išplėstinės praktikos slaugytojų yra labai mažai, o dar mažiau dirbančių šiose srityse, tačiau turima jiems sukurtų darbo vietų, aiškiai reglamentuotos kompetencijos, įkurta ir atskira profesinė draugija – Lietuvos išplėstinės slaugos praktikos asociacija.

Diskusijos pabaigoje jos moderatė dr. Johanna Heikilä iš JAMK taikomųjų mokslų universiteto (*Jyväskylän University of Applied Sciences*) Suomijoje visiems trims diskusijos dalyviams pateikė paskutinį klausimą: „Kadangi Suomijoje yra Kalėdų Senelio gimtinė ir buveinė, kokį kalėdinį pageidavimą šiemet jam pateiktumėte?“ Šiuo klausimu nuomonės neišsiskyrė – visų mūsų šalių sveikatos sistemoms labai reikia kuo daugiau išplėstinės praktikos slaugytojų, kurie savo profesiniu indėliu pagerintų sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, jų pasiekiamumą ir padidintų slaugytojo profesijos prestižą.

Rekomendacijos gydymo įstaigoms dėl vaistų saugos

Sveikatos apsaugos ministerija (SAM), reaguodama į vis dar pasitaikančius atvejus, kai gydymo įstaigose supainiojami vaistai, skystčiai, įstaigas kviečia vadovautis daugelio pažangių pasaulio šalių ligoninėse naudojama praktika. Tam tikslui parengtos rekomendacijos, kurios jau pateiktos įstaigoms, o artimiausiu metu SAM parengs ir švirkštų bei vaistų žymėjimo protokolus, algoritmus, kurie padės sumažinti supainiojimo riziką.

Tai būtina, kad pacientai gydymo įstaigose jaustųsi saugūs, gautų kokybišką gydymą, o medicinos personalas – visą administracinę pagalbą, reikalingą darbą atlikti tinkamai. Tad SAM kviečia įstaigas peržiūrėti savo kokybės valdymo sistemas ir įsitikinti, kad jose yra numatytos procedūros, padedančios išvengti vaistų supainiojimo, o darbuotojai žino, kaip elgtis tokiose situacijose.

Sveikatos apsaugos ministro Aurelijaus Verygos teigimu, labai svarbų vaidmenį šiuo atveju turi prisiimti gydymo įstaigų administracijos. Jos yra atsakingos už tai, kad darbuotojai

ne popieriuje, ne tiesiog padėję parašus, kad susipažinę su taisyklėmis, bet realiai žinotų, kaip išvengti klaidų atliekant savo darbą, ir mokėtų tą pritaikyti praktikoje. Tai svarbu ne tik pacientų saugumui, bet ir pačių darbuotojų psichologinei pusiausvyrai darbe užtikrinti.

„Gydymo įstaigų administracijos kartu su medikais turi bendradarbiauti ir, padėdami vieni kitiems, rasti sprendimus, kaip sumažinti streso, klaidų riziką ir taip sudėtingame kasdieniame darbe. Tad kviečiu visus vadovus rasti laiko ir įsitikinti, ar darbuotojai žino tam tikras taisykles, ar moka elgtis vienoje ar kitoje situacijoje. Neabejotinai labai svarbu tuos – gal, atrodytų, ir paprastus – dalykus priminti kuo dažniau, organizuoti mokymus įgūdžiams tobulinti, seminarus žinioms atnaujinti“, – sako ministras A. Veryga.

Tarptautinėje praktikoje, siekiant užtikrinti sklandų specialistų komandos darbą, išvengti vaistų supainiojimo ir taip didinti pacientų saugumą, rekomenduojama, pavyzdžiui,

švirktus ir vaistus žymėti skirtingų spalvų (priklausomai nuo vaistų grupės) lipdukais ir vienodai žymėti ne tik vaistus ir švirktus, tačiau ir stalčių skyrelius, o vaistus juose išdėstyti standartizuotai, t. y. visuomet ta pačia tvarka. Spalvotas vaistų ir švirktų žymėjimas yra standartizuotas ir daugelyje pasaulio šalių taikomas nuo 2008-ųjų metų.

SAM Asmens sveikatos departamento direktorė, laikinai vykdanči ministerijos kanclerio funkcijas, Odetė Vitkūnienė teigia, jog klaidos yra žmogiškas, neišvengiamas dalykas, kuris nutinka net kruopščiausiems. Vis dėlto, svarbiausia, kad apie tai būtų kalbama, ieškoma priežasčių, kodėl taip atsitiko ir kokių priemonių reiktų imtis, kad ateityje būtų jų išvengta.

„Ypač svarbus vaidmuo turėtų tekti įvykusių su vaistų supainiojimu susijusių incidentų fiksavimui ir aptarimui, prie-

žastinio ryšio nustatymui ir įgyvendinimui priemonių, padėsiančių išvengti panašių atvejų ateityje. Galiausiai, tobulinant sistemą ir pasirenkant naujas strategijas, svarbu suprasti, jog negali būti pamirštas pagrindinis ir visų svarbiausias metodas, siekiant išvengti vaistų supainiojimo, – tai kruopštus, dėmesingas vaisto pakuotės etiketės skaitymas ir jos derinimas su pasižymėtu švirktu, kiekvieno žingsnio atidus apgalvojimas“, – teigia O. Vitkūnienė.

Šis pacientų saugos aspektas turi būti reglamentuotas įstaigos vidaus kokybės dokumentais. Jei įstaigose to iki šiol nėra padaryta, SAM ragina įstaigas šį trūkumą ištaisyti.

Sveikatos apsaugos ministerijos inf.

Keičiasi profesinės kvalifikacijos vertinimo, pripažinimo ir pažymų išdavimo tvarka

Sveikatos apsaugos ministerija (SAM) primuma, kad nuo lapkričio 1 d. sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų profesinių kvalifikacijų vertinimas ir pripažinimas perduodamas Valstybinei akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybai (VASPVT) ir Valstybinei vaistų kontrolės tarnybai (VVKT). Taip siekiama atskirti Ministerijos vykdomą politikos formavimo funkciją nuo viešąsias paslaugas atliekančių pavaldžių įstaigų.

Atskyrus Ministerijos ir pavaldžių įstaigų veiklas, sumažės administracinė našta specialistams, o gyventojai galės lengviau gauti reikiamas paslaugas. Taip siekiama mažinti ne tik administracinę našta, bet ir užtikrinti paprastesnę bei patogesnę sistemos veikimą specialistams, siekiantiems profesinės kvalifikacijos pripažinimo.

Iki šiol dėl kvalifikacijos pripažinimo specialistams reikėdavo kreiptis į SAM, o tuomet į atitinkamas institucijas dėl licencijų išdavimo. Tad optimizavus specialistų kvalifikacijos vertinimą, vienoje įstaigoje bus ir pripažinta specialisto kvalifikacija, ir išduota licencija atitinkamai veiklai vykdyti. Tokiu būdu kvalifikacijos pripažinimo procesas tampa paprastesnis ir aiškesnis.

Taigi, nuo lapkričio 1 d. vaistininko ir vaistininko padėjėjo kvalifikacijos pripažinimą vykdo VVKT, kuri, atlikusi kvalifikacijos vertinimą, išduos Europos profesinę kortelę arba pažymą, patvirtinančias, kad vaistininkas ar vaistininko padėjėjas yra geros reputacijos, atitinka profesinei kvalifikacijai keliamus reikalavimus, o jo profesinė veikla nėra laikinai sustabdyta ar uždrausta. Todėl farmacijos specialistai paraiškas turėtų teikti VVKT: Žirmūnų g. 139A, Vilnius, tel. 85 263 92 64, el. paštas vvkt@vvkt.lt

Visų likusiųjų SAM priskirtų reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimą nuo šiol vykdys VASPVT, kuri taip pat išduos Europos profesinę kortelę bei kvalifikaciją įrodančius dokumentus ir reputaciją patvirtinančias pažymas. Todėl sveikatos priežiūros specialistai, norintys gauti pažymą dėl kvalifikacijos patvirtinimo, savo paraiškas turėtų teikti VASPVT tinklalapyje nurodyta tvarka: <https://www.vaspvt.gov.lt/node/71>

Sveikatos apsaugos ministerijos inf.

Apibrėžtos masažuotojo kompetencijos

Sveikatos apsaugos ministerija (SAM) apibrėžė, kokias profesines kompetencijas turi įgyti masažuotojai, savo rankomis ar panaudodami specialius įrankius gelbstintys nuo įvairių sveikatos sutrikimų, padedantys atsistatyti po patirtų traumų. Nauja masažuotojo medicinos norma, tikimasi, užtikrins didesnę teisinį aiškumą, skatins pasitikėjimą profesionaliai savo darbą atliekančiais specialistais.

Asmens sveikatos departamento direktorės, laikinai vykdančios Ministerijos kanclerio funkcijas, Odetos Vitkūnienės

teigimu, teisinis aiškumas, kai kalbama apie visas gydymo, sveikatinimo paslaugas, sudaro sąlygas didesniai paslaugas teikiančio sveikatos priežiūros specialisto ir jam gaunančiojo paciento saugumui užtikrinti, tarpusavio pasitikėjimui augti.

„Nors medicinos norma, atrodytų, tiesiog teisinis dokumentas, apie kurį pasidomi tikrai ne visi, tačiau dokumentas būtinas sklandžiam darbui užtikrinti, kadangi čia aiškiai apibrėžtos teisės, pareigos, kompetencija ir veiklos, kurias specia-